

**HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR'IN " GÖNÜL TİCARETİ" ADLI HİKAYESİNİN  
KISALTMA GRUPLARI AÇISINDAN İNCELENMESİ"**

*RESEARCH FROM SHORTENING GROUPS ASPECT IN NOVEL "GÖNÜL TİCARETİ" BY  
HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR*

**Lokman GÖZCÜ**

Yrd.Doç.Dr. Uluslararası Burch Üniversitesi, Türk Dili Ve Edebiyatı Öğretmenliği , Saraybosna,  
Bosna Hersek

**Selver KRNIC**

Aleja Lipa 7, selver8@hotmail.com, Saraybosna, Bosna Hersek

**ÖZ**

Hüseyin Rahmi Gürpınar Türk edebiyatının roman ve öykü türünde öne çıkan isimlerinden biridir. Hikaye, roman, oyun ve birçok alanda eserleriyle kendini başarılı bir şekilde tanıtmıştır. Bu çalışmanın amacı, adı geçen hikayedeki kısaltma gruplarını tespit etmek ve o dönemin dili ve üslubu hakkında bilgi vermektir. Çalışmanın birinci bölümünde konuyla alakalı giriş yapıldı. Konu hakkında temel bilgiler verildi. İkinci bölüm, yöntem bölümü olup, söz konusu olan inceleme yapılırken hangi yöntemle başvurulduğunu anlatan bölümdür. Ayrıca araştırma problemi, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve verileri çözümlene teknikleri hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde bulgular ve yorumlara yer verilmiştir. Eserdeki kısaltma grupları tespit edilerek gösterilmiştir. Burada kısaltma gruplarından olan kelimeler ayrı bir fontla belirtilmiş olup, sayfa ve satır numaralarına da yer verilmiştir. Yapılan çalışmanın sonucunda hikayede kısaltma gruplarının çok kullanıldığı tespit edilmiştir. Bununla beraber yazarın eserinde kullandığı dilin sade ve anlaşılır olmasının yanı sıra yazarın bazı yerlerde halk söyleyişlerine ve eski kelimelere yer verdiği sonucuna ulaşılmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Hüseyin Rahmi Gürpınar, kısaltma grupları, söz dizimi, dilbilim

**ABSTRACT**

Hüseyin Rahmi Gürpınar is one of the leading names of Turkish literature in novel and story type. He has successfully introduced himself with his stories, novels, plays and many other works of art. The purpose of this work is to identify the shortening groups in the mentioned story and to give information about the language and style of that period. Relevant input was made in the first part of our work. Basic information about the subject was given. The second part is the method section, which is the section describing which method is applied when the subject matter is examined. In addition, the research problem, the universe and sample, data collection tools and data analysis techniques are given briefly. In the third chapter, findings and interpretations are included. The shortening groups are specified in italic font, and the page and line numbers are also included. As a result of the work done, it has been determined that the nameless description of the story has been used extensively. However, the author's use of the language in his work is simple and understandable, as well as the result that the author has included so old words and folk remarks in some places.

**Key words:** Huseyn Rahim Griner, shortening groups, syntax, linguistics.

**1. GİRİŞ**

Milleti millet yapan değerlerden bir tanesi dildir. Dil olmadan, bir milletin değerlerinden bahsetmek mümkün olamaz. Dil olmadan bir milletin tarihinden ve edebiyatından söz etmek imkansızdır. Dolayısıyla ana dilimizi zenginleştirmek, geliştirmek herkese düşen bir vazifedir. Dilimizin belli başlı kurallara göre konuşulması ve öğretilmesi gerekmektedir. Eğer bunu başarmak istiyorsak iyi bir eğitim sistemini sağlamamız lazım. Fakat iyi bir eğitim sisteminin olabilmesi için Türkçe ile alakalı kimi sorunların çözülmesi gerekmektedir. Zira Türkçede birçok mevzuda çeşitli görüşler bulunmaktadır.

Türkçede çok üzerinde durulan konulardan biri kelime gruplarıdır. Kelime grupları konusunda dilciler ve eğitimciler muhtelif görüşler öne sürmektedirler. Dolayısıyla da kelime grubunda karışıklık meydana çıkıyor. Özellikle de birbirinden farklı olan kavramlar kullanılmaktadır. Örneğin, kelime-sözcük, grup-öbek, cümle-tümce vb. Hatta sıradan bir öğrenci ana okulunda okuduğu ders kitaplarındaki tanımların tam tersi görüşü lisede öğreniyor, sonrasında üniversiteye başladığı zaman daha farklı tanımlara rastlanmaktadır. Böyle bir halde Türkçede var olan kavram karışıklığı ve dil bilimciler tarafından yapılan çeşitli yaklaşımların bertaraf edilmesiyle dilimizin öğretilmesinde ve konuşulmasında büyük bir kolaylık olacaktır. Bu yüzden kavramların tanımları doğru yapılması ve adlandırılması gerekmektedir.

Araştırmada kelime grubuna ve ona bağlı olan belirtisiz kelime gruplarına değinilmiştir. Belirtisiz kısaltma gruplarına geçmeden önce kelime grubunun tanımlarına ve tasniflerine değindik.

Hasan Tahsin Banguoğlu'na göre kelime öbekleri kelimeler sözü geliştirmek için gruplanırlar, kavramlar arasında derece derece ilişkiler ortaya çıkarırlar. Böylece tek kavramdan anlatmaya doğru giderler. (Banguoğlu,1986:496)

“Cümle içinde kavramlar arasında ilişki kurmak üzere birden çok kelimenin belirli kurallar ile yan yana getirilmesinden oluşan, yapı ve anlamındaki bütünlük dolayısıyla cümle içinde tek bir nesne veya hareketi karşılayan ve herhangi bir yargı bildirmeyen kelimeler topluluğuna kelime gurubu denir.”(Aktan,2009:2)

Temel Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü kitabı yazar meşhur Türk dilbilgisi araştırmacı kelime grupları hakkında şu tanımda bulunur : “Her dilin kendi yapısal karakteristiğine uygun olarak –aynı veya farklı-sözcüklerden oluşturulmuş; sözcükler arasındaki anlam ve yapı bağı kalıplaşmaya uğrayarak – genellikle – konum ve çekim itibarıyla değiştirilemez ve dilde kalıcı nitelikteki ya da anlam ve yapı bağı zayıflayarak (dilsel anlamda özgürleşerek) – genellikle –konum ve çekim itibarıyla değiştirilebilir, geçici nitelikteki yeni kavramları karşılamaya yarayan sözcük birliklerine denir.” (Yılmaz, 2014: 90)

Enfel Doğan, Türkçe Cümle Bilgisi-1 adlı kitabında kelime gruplarıyla ilgili şu tanımda bulunur: “Dilde bazen nesnelere, durumların ve hareketlerin nicelikleri ve nitelikleri hakkında bilgi vermek için kelimeler tek başına yeterli gelmeyebilir. Böyle durumlarda birden fazla kelime bir araya gelir, bir grup oluşturur ve anlatılamayan o olayı, hareketi veya nesneyi ifade eder. İfadeyi kolaylaştıran, netleştiren, zenginleştiren bu yeni yapıya kelime grubu denir.” (Doğan, 2012:3)

Türk dilbilgisi araştırmacılar kelime grupları farklı farklı şekillerde tasnif ediyorlar. Tasniflerden birkaç tanesi şöyledir:

Ünlü Türkolog Muharrem Ergin yazmış olduğu Türk Dil Bilgisi adlı kitapta kelime gruplarını yirmi bir başlık altında toplar. Onlar şu şekildedir: Tekrarlar, bağlama grubu, sıfat tamlaması, iyelik grubu ve isim tamlaması, aitlik grubu, birleşik isim, birleşik fiil, unvan grubu, ünlem grubu, sayı grubu, edat grubu, isnat grubu, ilgi grubu, yönelme grubu, kalma grubu, ayrılma grubu, fiil grubu, sıfat-fiil grubu, zarf-fiil grubu, kısaltma grupları, yükleme grubu. (Ergin, 2013: 654-680)

Kısaltma grupları hakkında aşağıdaki tanımlar öne çıkmaktadır.

Kelime gruplarının ve cümlelerin kısalması veya yıpranmasından dolayı ortaya çıkan kelime grubudur. (Aktan,2009:73)

Bunlar kelime gruplarının ve cümlelerin kısalması, yıpranması sonucunda meydana gelen kelime gruplarıdır. Bunlar daha geniş bir gruptan kısalmış ve kalıplaşmış gruplardır. (Ergin, 2013:396)

Yapıları açısından kısaltma grupları ilgi, belirtme, yönelme, bulunma, uzaklaşma, vasıta hal eklerini ve isnat grubunu içermektedir.

Türkçede Söz Dizimi yazmış olduğu kitapta Leyla Karahan kısaltma gruplarını da ele aldı. Leyla Karahan kitabında kısaltma gruplarını şöyle tasnif eder: isnat grupları, yüklem grupları, yaklaşma grupları, bulunma grupları, uzaklaşma grupları ve vasıta grupları.(Karahan, 2006:79)

### 1.1.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın “Gönül Ticareti” adlı öyküsündeki kısaltma gruplarını tespit edip onların tasnifini yapmaktır. Bunun yanı sıra o dönemin dil özelliklerini edebiyat dünyasına açıklamaktır. Gelecekte konuyla alakalı çalışmak isteyen araştırmacılara örnek oluşturacak bir çalışma olarak da amaçlandı.

Bu yazarın öyküsünde kullanmış olduğu kısaltma gruplarını ne sıklıkta kullandığını öğrenmek onun üslubu ile ilgili tespitte bulunmamızı ve konuşmamızı güçlendirmiş oluruz demektir. Bunun yanı sıra yazarın kullandığı kelime gruplarını inceleyerek yazarın yaşadığı devir ve o devrin dili hakkında daha sağlam bilgi edinebilir.

## 1.2. Araştırmanın Önemi

Dil, maziyle bugün arasında bir köprü vazifesi üstlenir. Mazinin biriktirdiğini bugünlere ulaştıran ve bugünlerin birikimini de istikbala götürecektir olan yine dildir. Dolayısıyla dil , üzerinde durulması ve incelenmesi lazım olan bir noktadır. Kısaltma grupları da dilin mühim unsurları hasebiyle bu konuyu incelemek ve araştırmak bakımından büyük önem arz etmektedir.

Türk edebiyatının roman ve öykü türünde önemli isimlerinden olan Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın "Gönül Ticareti" adlı hikayesindeki kısaltma grupları açısından incelenmesiyle, bu romanın ve yazarın ne kadar edebiyatımıza katkı sağladığını ve ne kadar mühim bir isim olduğunu bir sefer daha hatırlatmaktır.

## 1.3.Sınırlıklar

Bu çalışmada, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın "Gönül Ticareti" adlı eserindeki kısaltma grupları incelenmiştir. Adı geçen hikayeden 45 sayfa baz alınarak kısaltma gruplarını tespit edip tasniflerini yapmakla sınırlandırılmıştır.

## 2. YÖNTEM

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın "Gönül Ticareti" adlı hikayesindeki kısaltma gruplarının incelendiği betimsel bir çalışma söz konusudur. Tespit edilen bütün veriler ortaya konuldu. Hikayede bulunan bütün kısaltma grupları tek tek işlendi.

Tarama modeli geçmişte veya var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Böyle bir modelde söz konusu olan kişi, olay ya da nesne, oldukları gibi tanımlanırlar. Onlarla alakalı herhangi bir değişiklik yapmak ya da tesir etmek asla söz konusu olamaz. (Karasar, 2006:77)

Bu yöntemle dil bilgisi tanımları ve tasnifleri açıklanmıştır. Ama örneklem olarak seçilen eserim incelendiği bölümde betimsel yöntem kullanılmıştır. Seçilen eserdeki metinlerde bulunan kısaltma grupları tespit edilip gösterilmiştir.

### 2.1. Evren ve Örneklem

Hüseyin Rahmi Gürpınar tarafından kaleme alınan "Gönül Ticareti" eseri evreni oluşturmaktadır. Eserden baz alınarak 45 sayfa örneklem olarak incelenmeye alındı.

### 2.2. Veri Toplama Araçları

"Gönül Ticareti" kitabı incelenerek,

Konuyla alakalı kitaplardan, makalelerden yararlanarak verilere ulaşılmıştır.

### 2.3. Verilerin Analizi

İncelenen eserdeki kısaltma gruplarını taşıyan cümleler italik fontla gösterilmiştir. Ayrıca kısaltma gruplarının geçtiği sayfa ve satırlar parantez içerisinde gösterilerek belirtilmiştir.

## 3.BULGULAR

Bu bölümde tespit ettiğimiz örneklerle beraber onların tanımlarına da yer verildi

### 3.1. İsnat Grupları

İyelik üçüncü şahıs eki almış bir isim unsurunun ek almamış diğer bir isim unsuru ile meydana getirdiği kelime grubudur. (Altun,2011:17)

İsnat grubunu dilbilimcilerin çoğu kısaltma gruplarına dahil etmektedir. Ancak bazı araştırmacılar yer vermemişler. Hatta bazı dilbilimciler ve araştırmacılar konuyla alakalı örnek veriyorlar ama isnat grubu için herhangi özel bir isim kullanmamışlar.

Kimi araştırmacılara göre isnat grubundan bazı örnekler sıfat tamlamasının ters şekli olarak kabul ediliyor.

Bulunan isnat gruplarının sayısı yedidir. Bu grupların geçtiği sayfa ve satır numaraları şöyledir:

*Çorapları yapma* ipektir. (s.8,str.5-6)

Sonra da *beyinleri eski geleneklere* beslenmiş (s.18,str.5-6)

*Sırları etüt eden* yeni vicdanlar önünde kıyamete kadar erkeğin vahşiliğini (s.19,str.3-4)

*Kafası bugünkü terbiye* ile ışıklanmış bir koca (s.20,str.5-6)

*gördükleri asık suratlar* aldırma yışlarındaki inada bakılınca pek de boşuna çekilmediği anlaşılıyor. (s.56,str.5-6)

*Bu ahengi bozuk* kafamla artık akıllılar arasında yaşayamıyorum. (s.61,str.2-3)

«Beşer, *ahengi çabuk bozulan* bir çeşit canlı sazdır (s.61,str.10)

### 3.2. Bulunma Grupları

Birinci isim unsuru bulunma durum eki (+ da) almış, ikinci isim unsuru ise yalın halde, hiç eki almamış. (Altun,2011:16)

Bu grup "Gönül Ticareti" adlı hikayede 22 kez geçmiştir. Aşağıda bu grupların geçtiği sayfa ve satır numaraları örneklerle beraber verildi:

*Kurada vücudu* daha zayıf görünüyor (s.7,str.2-3)

Üçüncü oğlumuz *Nüzhet'te renk* duru beyaz, (s.9.str.13)

Resim gibi aristokratik *botede (güzellikte)* bir bebek (s.9,str.14-15)

Meryem'in *kucağındaki yavru* (s.10,str.2-3)

*soyunda sarışın* kimse yoksa (s.10,str.6)

*soyumuzda sarışın* çok (s.10,str.13)

*ayda dört yüz lira* getirir koca bir apartman düşmüştü. (s.11,str.31-32)

*O anda ben* ne olmalıydım ? (s.12,str.22-23)

*Boynunda kedileri*, kuzuları kışkandıracak boncuk dizileri yok (s.15,str.22-23)

*üç günde* bir yemek pişirilir. (s.50,str.15-16)

*komşuda bir doğum* olsa (s.51,str.23)

*Kırk sekizinde, ellisinde* doğuranlar çok . (s.53,str.22)

Sen ki *cihanda hür* (s.62,str.2)

*Aşk yarışmasında* insan, boğalarla yarışabilir (s.62,str.8)

*Orta kararda* hiç bir tat yoktur (s.65,str.20)

*Kedi sergisinde* yirmi beş bin frank (s.115,str.7-8)

*Damlarda sevda* coşkunculukları (s.116,str.24)

*Dışarıdaki babayiğitler* (s.117,str.1)

*Aşifte kedi* kaçacak bir delik bulmak için (s.117,str.9)

*damlarda gırtlak* nağmesi salıvererek (s.117,str.25-26)

*Ne damlarda* kiremit, ne de mahallede kafa beyin kaldı. (s.117,str.28-29)

Aksaray'daki kedi (s.119,str.9-10)

### 3.3. Belirtme Yükleme Grubu

Belirtme hal eki almış bir isim unsurunun ek almamış diğer bir isim unsuru ile oluşturduğu kelime grubudur. (Delice, 2012:41)

Belirtme yükleme grubu 11 kez kullanılmıştır.

yüreğimin taş *an zehirlerini* tekrar içime sindirir susarım. (s.11,str.25-26)

Nihat, dedi, *çektığın şüphe acılarımı* her gün gözlerimden okuyordum. (s.12,str.8-9)

akıl ermez çekiş *garipliklerini* biz kendimiz mi yaratıyoruz? (s.18,str.26-27)

*üzerindeki yenilmez hakimiyetini* sempati antipayi denilen sırları etüt eden (s.19,str.2-3)

İçir *bana kevserini* yudum yudum . (s.22,str.2-3)

şeyhin *tılsımlı kemerini* yedi gün belinde taşıttım, *donunu okuttum*. (s.52,str.30-31)

parmağıyla çekiçledikten sonra *önümü arkamı* dinledi (s.60,str.32)

*Bu ahengi bozuk* kafamla artık akıllılar arasında yaşayamıyorum. (s.60,str.2-3)

*Bu da ecir ve sabrını yavrucuğunun* mezarı yanında aramaya giden (s.113,str.2-3)

Kedilerin aşk sarhoşu oldukları mevsimlerdeki *cinsi ihtiyaçlarını* tatmin için *elden geleni* esirgemedik. (s.116,str.23)

Bu alaylar *ölümün aslımı zerre* kadar değiştirmez (s.125,str.4-5)

### 3.4. Yaklaşma Grupları

Birinci unsuru yönelme eki almış bir isimle ek almamış olan başka bir ismin kurduğu kelime grubudur. (Aktan,2009:76)

Birinci isim yönelme durum eki (y,a) aldığı, ikinci isim unsurunun ise yalın halde bulunduğu kelime grubudur. (Altun,2011:16)

Baz alınan hikayenin 45 sayfasında Yaklaşma grupları 30 kez kullanılmıştır. "Gönül Ticareti" hikayesinde yaklaşma gruplarını oluşturan cümleler şunlardır:

*Bu hayranlık yüzüne* alayla karışık bir hasret süzgülüğü vermiş (s.7,str.6-7)

Topuk *tarafından boynuna sekiz* santim ekler. (s.7,str.33-34)

*Aile namusuna* öyle bir kir bulaştırıp gitti ki yedi deryanın suyu temizleyemez. (s.8,str.21-22)

Böyle hem konuşuyor, *hem de İstanbul tarafına* doğru ağır ağır yürüyorduk. (s.8,str.23-24)

*bu şüphe acısına bir çare* bulunuz. (s.10,str.1)

*Tabiatın bu şaşırtmalarına* akıl ermez. (s.10,str.5-6)

*Bütün malını mülkünü* kanuna uygun (s.11,str.30)

İnsanların *kanunu tabiat kanunlarına* üstün gelebilir mi? (s.13,str.1-2)

*Eski havsalaya* bugünün anlayışı sığmaz. (s.13,str.24-25)

*muayene odasına* ince, alımlı kibar edalı güzel bir kadın girdi. (s.15 ,str.2-3)

Modanın yapmacılığından *yaraşır yaraşmaz güzelliklerine* cila arayan kadınların zevksizliklerinden kaçan bir sadelik heykeli. (s.15,str.25-26-27)

Bayanın yüzünde modanın *yapmacık şötafatlarına* tenezzülsüz tabii güzelliğinden bir gurur gezindiği seçiliyordu (s.16,str.12-13)

*Emsaline ibret olsun*. (s.19,str.7)

katil *hesabına* aflar yaratabilir. (s.20,str.1-2)

Tahsildarın karısı gümbür gümbür *dünyaya* bir oğlan getirdi. (s.51,str.25-26)

Ardıçla karışık *papatya ısırgan buğusuna* oturttum (s.53,str.7-8)

*Suratına bir* korkunçluk vaşiliği vermek için (s.53,str.25-26)

*başbaşına* buyruk, mutlu ve azizsin (s.62,str.2)

*Deli sözlerine* bu kadar itibar varsa kaçırmış başka şairler, (s.64,str.13-14)

Annem yetişme bakımından *geleneğe bağlı*, klasik bir Türk kadınıdır. (s.65,str.21-22-23)

Bu, en süslü *salonlara*, düşes kontes *kucaklarına* layık kedi (s.115,str.13)

Dışardaki babayığitler arasında *· kaptıya* bir saldırma kıyametidir başlar (s.117,str.1-2)

en gürbüz bir delikanlıyı *eve damat* olarak (s.120,str.13)

*Bahar güneşine* uzun zaman duygusuz kalan (s.120,str.32)

onlara karşılık olarak hafifçe bir iki homurdandıktan sonra ufak şiltesi *üzerine yine kıvrılarak yatar*, (s.121,str.3-4)

çıkar yolu yapacak kişileriz olmamasından dolayı *tebrike şayandır*. (s.125,str.7-8)

Böylece iyiliklerinin sayılmasıyla *kadınlara fazilet örneği* olarak hal tercümesi var olan bir kedinin benzeri çok az bulunur. (s.126,str.9-10-11)

*kulağıma yanık yanık* bir dua okuma sadası geldi. (s.127,str.24)

*ağacının altına* derin bir çukur kazdırttık. (s.128,str.7-8)

*Üzerine* bir iki taş koyduk (s.128,str.10)

### 3.5. Uzaklaşma Grupları

Birinci unsur ayrılma durum eki (+ dan) almış bir isimle ek almamış olan başka bir ismin kurduğu kelime grubudur. (Altun,2011:16-17)

Uzaklaşma bir unsurla ondan sonra gelen bir isim unsurunun oluşturduğu kelime gurubudur. (Ergin,2004:394)

Uzaklaşma grupları bu hikayede çok kullanılmıştır. 41 kez bu gruplar hikayede geçmiştir. Bu grubu oluşturan örneklerin geçtiği sayfa ve satır numaralı aşağıda verilmiştir.

Ceketinin *yan cebinden ağırca* bir kitap sarkıyor (s.7,str.3)

genç *kadından kendine*, doğru yürek arıyorsun (s.8,str.11)

*ağzından* kıvılcım gibi saçılıyordu. (s.8,str.25-26)

*tezgahtan özensiz* çıkardığı kabataslak yaratılmışlardanız (s.9,str.12)

Nevres Hanımın mısır *püskülünden* devam için ispat çıkarmak güç. (s.10,str.18-19)

Ailemize karış arak ana *yüreğinden öz çocuklar* için (s.11,str.3-4)

*bilmemezlikten gelme* maskelerini atarak (s.12,str.4-5)

«Bahire, dedim, *özrün kabatinden* büyük (s.13,str.5)

*Çünkü senden yaşlı* olan o adamın hiç de gönül çekecek bir sevimliliği yoktu. (s.13,str.13-14)

Evet, bu fikirde *babamın moralinden yarı yarıya ayrıldım*, buna bir yontulma diyebilirsin (s.14,str.33-34)

Robuyla uygun şapkasının kenarında o çiçekten yalnız bir konca var. *Yüzünde podradan* bir zerre görülmüyor.(s.15,str.19-20-21)

tabii *güzelliğinden* bir gurur gezindiği seçiliyordu (s.16,str.13)

*Hayat piyasasından* kadın değeri düşüktür (s.18,str.11)

Az bir *süzgüslükten sonra* heyecanla hanımefendi yumruğunu havaya kaldırarak devam etti: (s.18,str.17-18)

Kadın *korkusundan kanepenin altına* kaçmış. (s.18,str.31-32)

*Kocasından* şiddetle nefret eden bir kadın (s.19,str.21)

Doktorun uzattığı *bardaktan süzgülün süzgülün* iki damla aldı (s.21,str.31-32)

kaynanasının *dırdırcılığından* ara sıra dolar taşar, (s.51,str.5)

Elbette *birinden biri* doğururdu. (s.52,str.4)

Bu usulün bizim geline *tatbikinden bir fayda* umulur mu ? (s.54,str.11-12)

Anketçi *cebinden bir deste* kağıtla kurşun kalemini çıkardı. (s.60,str.6-7)

Sözüm ona, *şuurlulardan her* kişi ötekilerden daha akıllı olduğu iddiasındadır (s.60,str.20-21)

*tımarhaneden başka* sığınak yoktur (s.61,str.9)

*ölümünden bir buçuk ay kadar sonra o evden bir ikinci tabut daha çıktı. (s.113,str.1-2)*

boynunu çarpıtarak *göğsünden do sadası* salıveren ayılan, bayılan bir sevda arbedesi ki anlatılamaz. (s.117,str.3-4)

Erkek kediler *dışarıdan, içeriden* acı acı, boğuk boğuk çirkin çirkin haykırmalar. (s.118,str.6-7)

*arkalarından ince* fiskıye gibi salıveriyorlar. (s.118,str.15-16)

söylenirken kedinin *biri damdan tane tane* «Doğancılar'da, Doğancılır'da» diye tekrar tekrar haykırmasını mı ? (s.119,str.7-8-9)

Hayırsız kedi, bana *evladımдан hayır gelmedi* de ondan hayır gelecek (s.119,str.17-18)

*damdan dama* uğurlar ola. (s.120,str.1)

*Sekiz dokuz yaşından sonra* kedide evvelki vücut tazeliği kalmadı (s.120,str.27-28)

*kemikten başka* sevecek bir şey bulamaz, ondan çok ben mahzun olurum. (s.121,str.17-18)

*ailemizden bir kişi* sırasına geçmiş gibiydi. (s.122,str.1-2)

Bakış, Yakacık dağının *eteğinden aşağı* doğru serpilmiş (s.122,str.8-9)

*Uzaklardan kuzu* melemeleri geliyor (s.122,str.31-32)

*bülbüllerden biri* kuyu başındaki bir meşe ağacında hala ötmekle uğraşiyor. (s.123,str.7-8)

aşağıdaki top ağaçlardan, *mezarlık korusundan birçokları* buna cevap veriyorlar. (s.123,str.10-11)

Tabiatın bu *inşirah ve feizlerinden kuvvet*, yenilenmek diler gibi, (s.123,str.17-18)

bu hususta bilgisizlikte *senden hiç bir farkları* yoktur (s.124,str.16)

Bilgice *senden çok aşağılık* kimselerin ilim ve ahlak namına koflukta mutalla ve menfaat (s.124,str.25-26-27)

kara *bilinmezlikten korkar* görünüyorsun (s.124,str.31)

### 3.6. Vasıta Grupları

Vasıta hali eki almış bir isim unsurunun ek almamış diğer bir isim unsuru ile oluşturduğu kelime grubudur. (Karahana,2014:83)

Vasıta grupları 15 kez kullanılmıştır.

Bu hayranlık yüzüne *alayla karışık* bir hasret süzgülüğü vermiş, yavaşlamış *adımlarla yalpalar* gibi yürürken birdenbire omuzuna vurarak: (s.7,str.6-7-8)

*avuçlarla* para dökmekten çekinmedi. (s.17,str.31-32)

Dünya ne kadar *büyük devrimlerle altüst* olursa olsun, (s.18,str.8-9)

Her gün sokaklarda kıskançlık *vahşiliğiyle kocaları*, aşıkları tarafından bıçaklanarak (s.18,str.11-12-13)

Az bir *süzgüslükten sonra heyecanla hanımefendi* yumruğunu havaya kaldırarak devam etti: (s.18,str.17-18)

Çünkü cinayeti yapan herif *bir ceza ile yahut cezasız* kurtulacağından emindir. (s.19,str.31-32-33)

*iki bacağıyla hayvan* gibi çatır çatır gerine gerine (s.21,str.28-29)

*Kaynana ile gelin arasında* alevi biraz daha parıldayan büyük bir mesele vardır (s.51,str.11-12)

*Ardıçlarla karışık papatya* ısırğan buğusuna oturttum. (s.53,str.7-8)

bu garip şeyleri yumurtlayan *bu hasta beynin yorgunluğuyla* şairin kehribar rengi daha sararmış, ağzı köpürmeye başlamıştı. (s.62,str.26-27-28)

bir yara açmak için *boylu boslu bir meşe* sopası seçer (s.113,str.8)

Gerçekten *de o memeli hayvanlar ile kuşlar arasında* hiç birisine benzemez bir cinsten gibiydi (s.116,str.6-7)

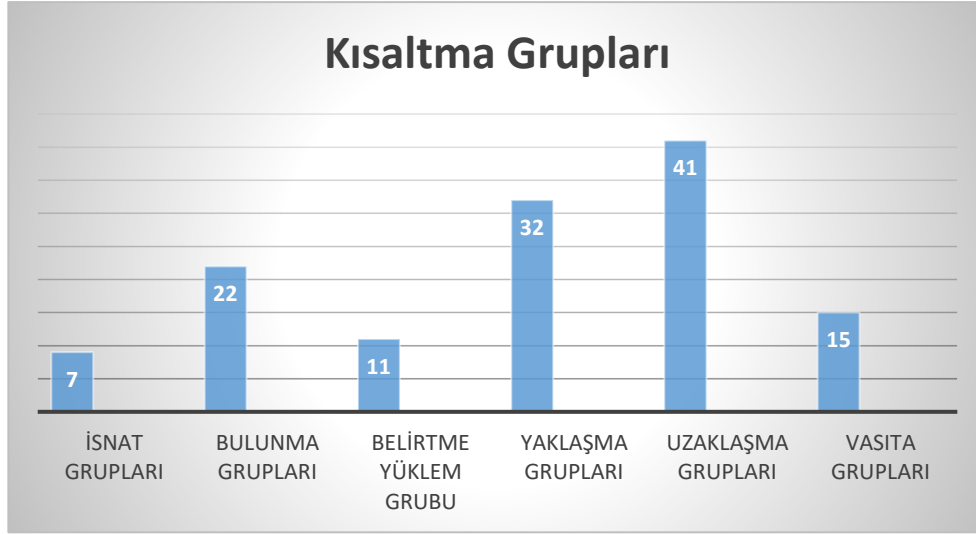
Aralık, ocak aylarında *kışın soğuğu ile ortalık* donar iken bu yumuşak (s.116,str.23-24)

*bizim postal ile alt kata* bir odaya kapamakla zorluk halloluyordu. (s.120,str.13-14)

ve öyle acı bir dalgınlık vaziyetiyle duruşu bana dokunurdu. (s.122,str.24-25)

Araştırmada bulunan örneklerin sayısı Grafik 1'de verilmiştir.

Grafik 1. Kısaltma grupları örneklerinin sayısı



✓ **Genelde kısa cümleler kullanılmıştır**

Örnek: Kadın korkusundan kanepenin altına kaçmış. (s.18,str.31-32)

Kocasından şiddetle nefret eden bir kadın (s.19,str.21)

Elbette birinden biri doğururdu. (s.52,str.4)

Bu usulün bizim geline tatbikinden bir fayda umulur mu ? (s.54,str.11-12)

✓ **Zaman zaman uzun cümleler kullanılmıştır**

Örnek: Modanın yapmacılığından yaraşır yaraşmaz güzelliklerine cila arayan kadınların zevksizliklerinden kaçan bir sadelik heykeli. (s.15,str.25-26-27)

Bu hayranlık yüzüne alayla karışık bir hasret süzgülüğü vermiş, yavaşlamış adımlarla yalpalar gibi yürürken birdenbire omuzuna vurarak: (s.7,str.6-7-8)

✓ **Dili savruk değildir, kurallı cümleler kullanılmıştır**

Örnek: Çünkü senden yaşlı olan o adamın hiç de gönül çekecek bir sevimliliği yoktu. (s.13,str.13-14)

Çünkü cinayeti yapan herif bir ceza ile yahut cezasız kurtulacağından emindir. (s.19,str.31-32-33)

✓ **Tekrarlar da çok kullanılmıştır**

Örnek: İçir bana kevserini yudum yudum . (s.22,str.2-3)

Böyle hem konuşuyor, hem de İstanbul tarafına doğru ağır ağır yürüyorduk. (s.8,str.23-24)

Tahsildarın karısı gümbür gümbür dünyaya bir oğlan getirdi. (s.51,str.25-26)

Kulağıma yanık yanık bir dua okuma sadası geldi. (s.127,str.24)

Doktorun uzattığı bardaktan süzgülün süzgülün iki damla aldı (s.21,str.31-32)

✓ **Zaman zaman eski kelimelere başvurulmuştur**

Örnek: Resim gibi aristokratik botede (güzellikte) bir bebek (s.9,str.14-15)

Eski havsalaya bugünün anlayışı sığmaz. (s.13,str.24-25)

Emsaline ibret olsun. (s.19,str.7)

Tabiatın bu inşirah ve feizlerinden kuvvet, yenilenmek diler gibi, (s.123,str.17-18)

Bayanın yüzünde modanın yapmacık şötafatlarına tenezzülsüz tabii güzelliğinden bir gurur gezindiği seçiliyordu (s.16,str.12-13)



#### 4. SONUÇ

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın "Gönül Ticareti" adlı eserinde bulunan kısaltma gruplarının tespit edilmesi için, eserdeki kısaltma gruplarının bulunduğu sayfa ve satır numaraları belirlenerek, incelendi. Araştırmada "Kısaltma Grupları" başlığı altında gerçekleştirilen inceleme neticesinde 130 adet kısaltma gruplarına ulaşıldı.Yapılan inceleme neticesinde bu eserde kısaltma gruplarına bolca yer verildiği görülmüştür. Araştırmada Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın çok ağır bir dilinin olmadığı; günlük konuşma ve halk deyişlerine yer verdiği görülmüştür. Zaman zaman çok tekrarları kullandığı ve eski kelimelere başvurduğu görülmüştür. Araştırmada söz konusu olan hikayeden baz olarak alınan 45 sayfada uzaklaşma gruplarının çok kullanıldığı dikkatimizi çekmektedir. Arkasından yaklaşıma grupları, bulunma grupları, vasıta grupları, belirtme yüklem grupları ve isnat grupları geliyor. Yazar dili doğru bir şekilde kullanmıştır. Kısa ve kurallı cümlelere başvurmuştur. Bu yüzden iyi bir gramer öğretimi öğrencilerin anlama, okuma, yazma ve konuşma yeteneklerini geliştirecek mahiyetindedir. İncelenen eserde genel itibarıyla dil çok ağır olmayıp, sade ve açıktır. Kelimeler açısından gayet zengin bir hikayedir. Fakat bazen eski kelimelere başvurmuştur, dolayısıyla okutulacak hikayenin öğrencilerin yaşı göz önünde bulundurularak kullanılması daha doğru olacaktır.

#### KAYNAKÇA

- Aktan, B. (2009) Türkiye Türkçesinin Söz Dizimi, Gazi Kitabevi, Ankara
- Banguoğlu, T. (1979) Türkçenin Grameri, Dergah Yayınları, İstanbul
- Doğan, E. (2012) Türkçe Cümle Bilgisi-1, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir
- Ergin, M. (2004) Türk Dil Bilgisi, Bayrak Yayınları, İstanbul
- Karahan, L. (2006) Türkçede Söz Dizimi, Akçağ Yayınları, Ankara
- Karasar, N. (2006) Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Akademik Yayıncılık, İstanbul
- Yılmaz, E.(2014) Temel Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü, Pegem Akademi, Ankara.